

בשנות פעילותה הראשונות של להקת בת-שבע הגיע לישראל זרם קבוע ומתמשך של כוריאוגרפים, שנבחרו בקפידה על ידי מרתה גרהאם ועל ידי הברונית בת-שבע דה-רוטשילד, כדי ליצור ריקודים ללהקה שזה עתה נוסדה. פרל לנג, שהיתה רקדנית ראשית בלהקתה של גרהאם וניהלה את "להקת המחול פרל לנג", באה לישראל זמן קצר לאחר מלחמת ששת הימים, בקיץ 1967. היא הגיעה כדי להעלות על הבמה את על כנפי חופים, מחול שיצרה ללהקתה, ובאותו ביקור יצרה בשביל להקת בת-שבע את לשונות האש, שהבכורה שלה היתה ב־16 באוגוסט 1967. להקת בת-שבע הופיעה עם שתי היצירות בישראל וגם בסיוור האירופי הראשון של הלהקה, בשנת 1968. בהמשך הוזמנה לנג ליצור גם ללהקת בת-דור, שזה מקרוב נוסדה. ב־1980 חזרה לישראל פעם נוספת, כדי להעמיד על הבמה את יצירתה שירה.

לנג הזדהתה עם הרקע היהודי שלה וככוריאוגרפית שאבה השראה משנות הנדודים וההגירה של משפחתה. יותר ממחצית מבין 63 העבודות שיצרה עסקו בנושאים יהודיים אותיאריו סיפורים יהודיים. יצירה שעליה עבדה תקופה ארוכה היתה הדיבוק, מחול שהועלה לראשונה ב־1975. יצירה זו זכתה לגרסה קולנועית מאוחר יותר, בניצוחה של לנג ובכיכובו של השחקן הרקדן הנודע פליקס פייביש (Faibish) (לפני כמה שנים היתה לי הזכות לראות את הסרט יוצא הדופן הזה במרכז לינקולן בניו יורק). בראיון שערכה עם פייביש לאחר פטירתה של לנג, שפורסם בעיתון *The Jewish Week*, ציטטה אותו יהודית ברין-אינגבר: "השיר שלה (של לנג) היה על כך שאהבה חזקה ממוות וזוהי משמעותו האמיתית של הסיפור (הדיבוק)".

בעבודתה עם להקת בת-שבע, לנג שיתפה פעולה עם דני קרוון, אז מעצב במה ותפאורה, ועם המלחין סרג'יו נטרא. קרוון אומר: "העבודה עם פרל היתה מיוחדת ומרגשת. היה נעים לעבוד אתה. היא הביאה הרבה יופי פנימי ויופי חיצוני מיוחד. היא תמיד הלכה על קצות אצבעותיה, מלווה בספק שהיו בו הן אמת והן כוח היצירה. אני מתגעגע אל פרל – אישה, רקדנית, כוריאוגרפית, נשמה יהודית יפה".

נטרא שיתף אותי במכתבים שהחליף עם לנג בעת ששניהם שקדו על אותה יצירה – היא על המחול והוא על המוסיקה – כל אחד מהם ביבשת אחרת. במכתביה התעכבה לנג על הפרטים הקטנים ביותר במחול שיצרה, הקשורים לטקסט התנ"כי שממנו שאבה, ועל מה שתבעה התנועה מבחינת מוסיקלית. "התיאטרון שלנו הוא סוג של מקדש, שבו הקהל מצד אחד והמופיעים על הבמה מן הצד השני, מונעים כל אחד על ידי מתן אמון מלא

במתרחש על הבמה", כתבה בין השאר. "אי אפשר להעלות על במה יצירת אמנות, כך שלא יישאלו שאלות על משמעותה או על איזו מהמשמעויות שלה נחשפת כרגע על הבמה. לכן, כמובן, כתוב את המוסיקה מתוך מה שאתה חש ולא על פי ההנחיה המילולית שלי".

ראיתי את לנג עם להקתה של מרתה גרהאם עוד לפני שעליתי לישראל ב־1954. היא היתה רקדנית יפהפייה ומהפנטת וייחלתי להזדמנות לעבוד אתה. ב־1976 התבקשתי לחדש את המחול על כנפי חופים עם להקת בת-שבע. מכיוון שב־1967 הריקוד לא צולם באופן ראוי (בשבועות שלאחר המלחמה, חלק מאנשי צוות הבמה טרם חזרו ממילואים), השתתפתי בחזרות של לנג ושל מנהלת החזרות שלה בסטודיו בניו יורק. שם רשמתי לעצמי רשימות

דברים לזכרה של פרל לנג – רקדנית, כוריאוגרפית, מנהלת אמנותית ומורה, 1920–2009

רינה גלוק

מפורטות, כדי שאוכל להוביל את החזרות לחידוש המחול עם להקת בת-שבע.

המשכתי לפגוש את לנג כמעט מדי שנה, בביקורי בסטודיו של גרהאם בניו יורק, ונהניתי להיווכח מקרוב באופן מלא ההשראה שבו לימדה. את הזמן שניתן לנו ניצלנו כדי להחליף רעיונות, לשוחח על משמעות הטכניקה של גרהאם ועל הדרכים שבהן יש להנחיל אותה לרקדנים. לנג אהבה את ישראל ותמיד דיברה על רצונה לחזור לכאן, כדי ליצור, ללמד ולפגוש חברים. בשנת 2001, כשהייתי בניו יורק, זכיתי לצפות בהופעה האחרונה של להקתה.

כרקדנית, ככוריאוגרפית, כמורה וכמנהלת אמנותית פרל לנג היתה מעמיקה מאוד, מחויבת ללא פשרות ותובענית כלפי עצמה וכלפי הרקדנים שלה. כולנו ננצור את זכרה בלבנו.

פרופ' רינה גלוק היא בוגרת ג'וליאד ותלמידה של מרתה גרהאם. עלתה מארצות הברית ב־1954. הקימה סטודיו ולהקת מחול ומ־1964 נמנתה עם מייסדי להקת בת-שבע כסולנית, כוריאוגרפית ומורה. עד 1980. עם פרישתה מבת-שבע פנתה להוראת מחול באקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים, שם היתה ראש החוג למחול ודיקנית הפקולטה למחול.